

Nr 246

Av herr Svenning m. fl., om utredning angående bostadsförmedlingens organisation och principer.

(Lika lydande med motion nr 192 i Första kammaren)

När i samband med den dåvarande socialministern Gustav Möllers bostadsförsörjningsprogram i början av 1940-talet tanken på kommunal bostadsförmedling på allvar började tränga fram, hade man främst två mål för ögonen. Det ena var att åstadkomma en så rättvis fördelning som möjligt av de nytillkommande lägenheterna. Det andra var att få till stånd en registrering av de bostadsbehövande som grund för en planering av bostadsförsörjningen på längre sikt. Den fortsatta utvecklingen på bostadsmarknaden och den snabba ekonomiska och sociala standardhöjningen med mycket stark efterfrågan på moderna bostäder och därav följande långa bostadsköer gav emellertid snart bostadsförmedlingarnas uppgift karaktären av ett slags buffert mellan starkt ökad efterfrågan på bostäder och en trots alla ansträngningar otillräcklig nyproduktion.

I dag har tack vare ett för varje budgetår stegradt tillskott på bostäder relativ jämvikt mellan tillgång och efterfrågan kunnat åstadkommas på många håll i landet. Fortfarande gäller emellertid inte endast i storstäderna utan även på många andra platser regeln om många års väntan i bostadsköerna.

Under sådana förhållanden är det av stor vikt att de tillgängliga bostäderna, oavsett om de tillhör nyproduktionen eller ett äldre bostadsbestånd, fördelas bland de bostadssökande på ett så rimligt och effektivt sätt som möjligt och med iakttagande av alla de ofta synnerligen grannliga avvägningar och hänsyn som hittills gjorda erfarenheter på detta område visat vara nödvändiga.

För att detta skall kunna ske och för att de bostadssökandes villkor så långt möjligt inom ramen för existerande bostadsbestånd skall bli lika i hela landet synes det oss nödvändigt att större enhetlighet åstadkommes beträffande såväl bostadsförmedlingsorganens uppbyggnad och arbetsätt som deras bedömningsgrunder inom alla kommuner, som anser sig ha behov av en kommunal bostadsförmedling och -registrering. Givet är att inom en sådan principiell enhetlighet vissa lokalt betingade modifikationer kan finnas vara nödvändiga som följd av exempelvis kommuners olika storlek och karaktär samt geografiska eller näringspolitiska betingelser.

Även med beaktande av dylika eventuellt nödvändiga modifikationer måste enligt vårt förmenande de nu existerande både principiella och praktiska förhållandena betecknas som helt otillfredsställande. Någon enhetlig linje har aldrig funnits, och allteftersom trycket på de kommunala bostadsförmedlingarna ökat, har den organisatoriska floran blivit alltmer vildvuxen.

Svåröverskådligheten i de nuvarande organisations- och reglementsförhållandena torde göra det omöjligt att utan statsmakternas medverkan få till stånd förändringar som kan medföra tillräcklig effekt. Av oss gjorda förfrågningar ger vid handen att det i dag inte finns någon central myndighet eller organisation som har en klar bild av hur de olika kommunala bostadsförmedlingarna är uppbyggda eller hur de verkar. Kungl. bostadsstyrelsen gjorde för något år sedan en enkät till 80 kommuner av skilda typer beträffande deras bostadsförmedlingsorganisation. Svaren visade att av dessa kommuner 57 hade ett särskilt kommunalt bostadsförmedlingsorgan, medan 16 hade ett register fört av annat kommunalt organ och 7 hade register hos allmännyttigt bostadsföretag. Svenska stadsförbundet har ett register som kan ge svar på frågan, vilka städer som har ett kommunalt bostadsförmedlingsorgan och vilka som inte har något, däremot inte beträffande de till förbundet anslutna köpingarna. Detta register ger emellertid ingen fullständig uppgift om de aktuella förhållandena eller om de principer efter vilka bostadsförmedlingarna arbetar. Svenska landskommunernas förbund, som inom sig rymmer åtskilliga tätorter med större invånarantal än flera av våra städer, har inte någon sådan översikt alls.

Tidigare förslag att riksdagen skulle medverka till att åstadkomma en bättre bostadsförmedlingsorganisation har inte vunnit riksdagens bifall. Vi anser emellertid att statsmakterna nu inte längre bör skjuta frågan ifrån sig utan medverka till en rimligare lösning av det mycket svåra och rikt fasetterade problemet. Detta bör, menar vi, ske genom en grundlig undersökning av bostadsförmedlingsförhållandena i landet och genom en utredning av möjligheterna att för de kommuner, som redan har eller senare kommer att besluta sig för att organisera en kommunal bostadsförmedling, föreskriva i princip enhetliga normer för den kommunala bostadsförmedlingen med möjlighet inom normens ram för lokalt betingade variationer. I normerna bör ingå regler för hur den kommunala bostadsförmedlingen skall vara uppbyggd i kommuner av olika typer och storlekar, varvid själva beslutet om inrättandet av ett förmedlingsorgan dock skall vara kommunens angelägenhet. I de organisatoriska reglerna bör helst ingå, att de kommunala bostadsförmedlingarna inte bör vara inkapslade i annat kommunalt organ utan bör ha en särskild av stads- eller kommunalfullmäktige utsedd styrelse. I styrelsen bör till lika antal ingå representanter för hyresmarknadens lokala partsorganisationer.

Då det är av vikt att de kommunala bostadsförmedlingarna får ett större

material att arbeta med än som f. n. på många platser är fallet, bör latituder anges inom vilka fastighetsägare skall medges rätt att själv förmedla hyresledig bostad till bostadssökande, så att inte såsom nu är fallet bostadsförmedlingen på somliga orter har tillgång till endast något tiotal procent av hyreslediga lägenheter, medan den på andra håll har nära nog 100 procent. I sammanhanget bör även övervägas om inte som villkor för statlig belåning av hus med exempelvis mer än fyra lägenheter skall uppställas att samtliga lägenheter utom fastighetsägarens och/eller -skötarens skall fördelas genom den kommunala bostadsförmedlingen i de fall kommunen påfordrar detta.

Normer bör också anges för fastighetsägares plikt att till bostadsförmedling anmäla lediga bostäder samt för de latituder inom vilka bör givas rätt för fastighetsägare att välja bland de av bostadsförmedling anvisade bostadssökande. Denna hans möjlighet torde kunna betecknas som f. n. på många håll alltför vid, vilket exempelvis har lett till att barnfamiljer med relativt begränsade inkomster ackumulerats i bostadsköerna. Detta är ett helt otillfredsställande förhållande då det gäller fastigheter tillkomna med samhällets stöd i form av lån eller tillhandahållande av tomtmark.

Möjligheten till någon form av interkommunal bostadsförmedling bör undersökas. Eftersom inflyttningen till vissa attraktiva kommuner är större än utflyttningsbenägenheten, bör en interkommunal registrering av dessa flyttningsrörelser kunna ge material av betydelse vid bestämmandet av lånekvoter för olika orter och bosättningsområden.

Slutligen vill vi framhålla önskvärdheten av att de nu existerande och de tänkbara framtida möjligheterna av offentlig insyn i bostadsförmedlingens verksamhet utredes.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning angående bostadsförmedlingens organisation och principer i avsikt att utröna möjligheterna att åstadkomma normgivande regler för en i princip enhetlig bostadsförmedlingsorganisation för alla kommuner som nu har eller i framtiden kommer att inrätta kommunal bostadsförmedling.

Stockholm den 24 januari 1962

Eric Svenning

Hugo Bengtsson

Valter Kristenson

i Landskrona

Einar Henningsson

Hans Gustafsson
